

Ledare, nr. 1, 2022

Ulrike Schnaas^{1*} & Per-Anders Forstorp²¹*Uppsala universitet, Sverige* & ²*Linköpings universitet, Sverige*

Välkomna till det första numret av *Högre utbildning* år 2022! Efter nästan två års digital undervisning på distans har vårterminen till största del utspelat sig på campus igen, efterlängtat av många, både studenter och lärare. Samtidigt har de högskolepedagogiska konferenserna nästan avlöst varandra, från lokala konferenser på lärosätetsnivå till den nationella NU-konferensen med temat "Att synliggöra lärandet" och den internationella ICED-konferensen under rubriken "Sustainable Educational Development", som gick av stapeln i Danmark. Tidskriften *Högre utbildning* är en del av samtalet mellan lärare, forskare, pedagogiska utvecklare, studenter med flera och bidrar med aktuella perspektiv. En del av texterna i det här numret summerar och analyserar erfarenheter som har gjorts under pandemin, medan andra bidrag rör sig i en vidare högskolepedagogisk kontext.

Betyder återgången till campusundervisning under våren att vi nu lämnar erfarenheterna under pandemin bakom oss och att allt blir "som vanligt" igen? Eller har den av yttre omständigheter framtvungade omställningen lett till pedagogiska insikter som även kan vara värdefulla framöver? I sin artikel "**Covid-19 and (re)learning teaching: Never let a crisis go to waste**" pläderar **Arne Fredrik Wackenhut** och **Maris Boyd Gillette** från Göteborgs universitet för det senare. Utifrån både internationell forskning och data från sitt eget lärosäte menar författarna att många lärare under pandemin inte bara lärde sig att hantera olika digitala verktyg, utan övergick till en i grunden mer studentcentrerad undervisning. Författarna anser att lärarna nu står inför ett vägval – att återgå till det sätt som de undervisade på före pandemin eller att fortsätta med större studentcentrering – och att forskning kring utvecklingen framöver är nödvändig för att veta om insikterna framtvungade av krisen kommer att leda till en mer varaktig förändring eller ej.

Covid-pandemin väcker frågor om vad den fysiska närvaron på campus har för betydelse för studenter och lärare. Många av oss blev under pandemin helt övertygade om hur viktig denna fysiska närvaro verkligen är, påminna som vi blev när vårt tillträde till seminarierummen kraftigt begränsades. Andra kände en fläkt av befrielse att äntligen kunna utnyttja de fördelar som distansundervisning och digitalisering erbjuder. Det är precis denna pendling mellan att se den fysiska närvaron respektive frånvaron som fördelar och nackdelar som genomlyser artikeln "**Closer to and further away – emergency-remote teacher education, orientations and student bodies**" av **Emilia Åkesson**, **Edyta Just** och **Katarina Eriksson Barajas**, alla vid Linköpings universitet. Artikeln är teoretiskt förankrad i studier av materialitet och intersektionalitet och bidrar genom analysen av studentintervjuer med insikter i hur studenterna (och deras kroppar) förhåller sig till distansundervisningen.

*Författarkontakt: Ulrike Schnaas, e-post: Ulrike.Schnaas@uu.se

Artiklar och reflektioner är kollegialt granskade. Övriga bidragstyper granskas av redaktionen. Se <https://hogreutbildning.se> ISSN 2000-7558

©2022 Ulrike Schnaas & Per-Anders Forstorp. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to share their work (copy, distribute, transmit) and to adapt it, under the condition that the authors are given credit, that the work is not used for commercial purposes, and that in the event of reuse or distribution, the terms of this license are made clear.

Citation: Schnaas, U. & Forstorp, P.-A. (2022). «Ledare, nr. 1, 2022», *Högre utbildning*, 12(1), 79–81. <https://doi.org/10.23865/bu.v12.4125>

Den tredje artikeln i det här numret, **"En språkverkstad för alla? Arbetsfördelning och jurisdiktion i arbetet med studenter i studiesvårigheter"**, handlar om verksamheten vid de språkpedagogiska verkstäderna, som numera finns vid många svenska lärosäten. **Karin Dahl**, Stockholms universitet, och **Gunilla Lindqvist**, Uppsala universitet, beskriver här hur språkverkstadspedagoger ser på uppdraget att ge stöd till studenter med funktionsnedsättningar. Utifrån intervjuer med språkverkstadspedagoger vid sju språkverkstäder menar författarna att handledningen av studenter med funktionsnedsättningar delvis har ett annat pedagogiskt innehåll och att mötet med studenter i studiesvårigheter behöver uppmärksammas i högre utsträckning som en del av språkverkstadspedagogiken.

Numrets två bokrecensioner pekar på den större samhällskontext, som högre utbildning är en del av, och visar även hur angeläget det är att kritiskt reflektera kring vad som påverkar den högre utbildningens övergripande syften och pedagogik.

Simon Haikola recenserar **"Den gröna vändningen"** av historikern David Larsson Heidenblad, en kunskaphistorisk studie om miljöfrågans genombrott i Sverige under sent 1960-tal. Enligt Haikola visar boken att miljöpolitiken har fungerat bäst när den adresserar väl avgränsade, lokala miljöproblem, men varit kraftlös när det gäller de mer komplexa miljöproblemen som utmanar samhällsordningen i grunden. Det är i denna kontext som lärande för hållbar utveckling, som även har varit fokus för en temasektion av vår tidskrift, har vuxit fram. Boken bidrar således med en historisk referensram för intresserade högskolelärare och gör olika svårigheter som undervisning i hållbar utveckling kan innefatta tydliga.

Under rubriken **"Den livsfarliga helhetslösningens lockelse"** resonerar **Johan Wickström** med utgångspunkt från Paul Ashwins manifest, *Transforming University Education* om vilken roll den högre utbildningen har och borde ha. Ashwins manifest är en skarp kritik mot det marknadsanpassade etos med dess huvudsakligen ekonomiska argument som han menar präglar samtidens universitet och högskolor. Författaren vill åstadkomma ett radikalt skifte där den högre utbildningen bedöms utifrån utbildningsmässiga idéer, inte från ekonomiska argument. Men är ett sådant skifte möjligt? Och är det något som författaren själv tror på? Wickström identifierar det utopiska i detta manifest samt Ashwins självkritiska hållning. Men till skillnad från författaren menar recensenten att utopin åtminstone delvis måste förverkligas.

Bidragen under rubriken "reflekterad utbildningspraktik" erbjuder varierad läsning och inspiration.

Eric Brandstedt, verksam vid Lunds universitet, reflekterar i sin text **"Att stödja tvärvetenskapliga doktoranders frigörelse från disciplinära föreställningar"** kring hur man som handledare kan hjälpa tvärvetenskapliga doktorander som rör sig i ett spänningsfält mellan olika discipliner och deras olika normer och praktiker. Brandstedt menar att handledaren måste utveckla en medvetenhet om utmaningarna med en tvärvetenskaplig socialisering och se till att det finns tid för denna, då doktoranden både ska bli en självständig forskare inom en viss disciplin och överskrida ämnesgränser. Handledaren har således ett "särskilt ansvar att främja en frigörelse från begränsande disciplinära föreställningar" och behöver både uppmuntra till det och ge tid för det.

Kurser i matematik och statistik för studenter som inte är tränade i att "tänka matematiskt" kan vara en stor utmaning. I en reflektion beskriver **Jonas Westin** och **Johan Svensson** hur de arbetat med denna utmaning i en kurs i statistik med inriktning mot logistik för civilekonomprogrammet vid Umeå universitet. För att göra innehållet tillgängligt och något mindre abstrakt har de använt sig av rollspelsövningar i ett moment som behandlar köteori. I reflektionen **"Rollspelsövningar för undervisning av matematiska modeller på universitetsnivå"** lyfter de fram

att det inte bara är rollspelet i sig som har betydelse utan i synnerhet studenternas efterföljande reflektioner och analyser som är viktig i ett lärandeperspektiv.

Covid-pandemin är ämnet även för en reflektion i detta nummer, denna gång av **Daniel Persson** som skriver om ”**Frivillig frånvaro – om den luddiga övergången till distansundervisning under covid-19-pandemin**”. Reflektionen bygger på en enkät till studenterna vid kandidatprogrammet Digitala kulturer vid Lunds universitet och ger en unik inblick i hur studenter (och därefter lärarna) tidigt anpassade sig till pandemin. Detta skedde alltså innan universitetsledningen presenterade sitt allmänna direktiv om distansundervisning. Det är intressant att ta del av hur en grupp aktörer aktivt förhöll sig till pandemin även i dess tidigaste skede. Man kan läsa reflektionen som en noggrann loggbok och därmed ett tidsdokument över förändringsprocessen som småningom ledde fram till ett allmänt påbud om tvingande frånvaro.

Ulrike Schnaas & Per-Anders Forstorp